

JOHNNY
Kniga

ALVIINA ALAMETSÄ
LINDA-MARIA ROINE



KOULU- MUSTELMAT

KIUSAAMINEN ON VÄKIVALTA

ALVIINA ALAMETSÄ
LINDA-MARIA ROINE

KOULU- MUSTELMAT

KIUSAAMINEN ON VÄKIVALTA

JOHNNY
Kniga
HELSINKI

© Alviina Alametsä, Linda-Maria Roine ja Johnny Kniga 2022

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

ISBN: 978-951-0-47841-7

Painettu EU:ssa



Sisällys

<i>Lukijalle</i>	9
Jokela, marraskuun 7. 2007	11
Helsinki, marraskuun 8. 2007	15
Jokela, marraskuun 7. 2007	26
Helsinki, marraskuun 8. 2007	34
<i>Mitä kouluväkivalta on?</i>	37
Itsetunto on raajoja helpompi murtaa	49
Hengenvaarallinen koulu	55
Kuollut ilman tappamista	69
Virheeni	73
Ystäväkirja	79
Epätodennäköinen ystävyys	87
<i>Miksi joku valitsee kouluväkivallan?</i>	95
Aikuisten kiusaamisesta	100

Kiusatuksi tulemisen pelko	109
Julkinen nöyryytys voi satuttaa pysyvästi	118
Kiusaamisen jäljet	123
Kirje kiusaajalleni	133
Iloinen juhla, kuristava tunne	138
Jäähyväiset aseille	143
Eroon vihasta	154
<i>Ratkaisuja kouluväkivaltaan</i>	168
Luokkakokous	185
Kouluväkivallasta kerrottavat tarinat	194
Poika, josta ei tullut kouluampujaa	205
Jokela-Helsinki	213
Kevätjuhla	216
<i>Haastattelut</i>	223
<i>Viitteet ja lähteet</i>	225

Tämä kirja on omistettu kaikille kouluväkivaltaa kokeville ja kokeneille. Kaikille, jotka ovat tukeneet meitä kouluväkivallasta selviytymisessä. Niille, jotka kuuntelivat. Niille, jotka puolustivat. Niille, jotka eivät hylänneet meitä edes kaikkein pimeimpinä aikoina.

Tämä kirja on myös omistettu ihmisille, jotka auttavat toisia tänäkin päivänä. Opettajille, ystäville, nuorisotyöntekijöille – kaikille, jotka tekevät kouluväkivaltaa kokevien elämästä edes hiukan helpompaa. Kaikille, jotka välittävät.

Tämä kirja perustuu omiin kokemuksiimme, muistoihimme ja päiväkirjamerkintöihimme sekä haastatteluihin ja tutkimuksiin. Kirjassa esiintyvien henkilöiden nimet on osan kohdalla muutettu.

Lukijalle

Aiomme kysyä tässä kirjassa vaikeita kysymyksiä. Niiden kirjoittaminen tai avaaminen, edes niiden ajattelu, ei ole ollut helppoa.

Miltä kiusaaminen ja väkivalta tuntuu? Jättääkö se pysyvät jäljet? Johtaako psyykkinen väkivalta fyysiseen väkivaltaan? Saako kiusattu kostaa?

Miksi Suomi on yhä kouluväkivallan maa? Miksi niin moni jää ilman apua? Miksi olemme epäonnistuneet aikuisina?

Mutta myös: mitä voimme tehdä toisin?

Tämä kirja muodostuu omista kokemuksistamme, haastatteluista ja tutkimustiedosta. Kirjassa kouluväkivalta nähdään ja sitä käsitellään yhteiskunnallisena ilmiönä. Koska kouluväkivalta on ihmisten aiheuttamaa, uskomme, että voimme myös ihmisinä torjua sitä, jos toimimme kaikki yhdessä.

JOKELA, MARRASKUUN 7. 2007

Alviina

Sinä aamuna melkein myöhästyin koulusta, jälleen ker-
ran. Olin valvonut pitkälle yöhön mesessä ja kuunnellen
musiikkia. Tavallinen yläastelaisen kouluaamu, siis.

Keskiviikkona 7.11.2007 Pekka-Eric Auvinen saapui
polkupyörällään Jokelan koulukeskukselle. Kello 11.42
hän ampui ensimmäisen uhrinsa. Kuulin laukaukset
yhteiskuntaopin tunnilla.

Käsittelimme luokassa Suomen poliittista järjestel-
mää. Yhtäkkiä kuulimme pistävää ääntä. Kuin raketteja.

Muistan ansassa olemisen tunteen. Muistan sen, kun
laukaukset tulivat lähemmäs. Piileskely ja hengenvaara
olivat yhtäkkiä täyttä totta. Tuo hetki on elämästäni se,
jonka muistan kaikista tarkimmin, ja samalla kaikista
sumeimmin.

Luokkaamme juoksi järkyttyneen näköisiä lukiolai-
sia. Pian kuului rehtorin kuulutus. Hän käski oppilaita
ja opettajia pysymään luokissa mutta ei selittänyt, miksi.

Opettajamme ymmärsi, että jotain oli vialla. Hän siir-
tyi hetkeksi käytävälle keskustelemaan toisen opettajan

kanssa. Tämän jälkeen yritimme jatkaa tuntia normaalisti. Se, että jotain vakavaa oli käynnissä, välittyi kuitenkin nopeasti koko huoneeseen. Opettajamme oli yleensä rento, mukava ja vitsikäs. Nyt hän ei vitsailnut.

Lukiolaisten sokkitila läpäisi koko luokan. He eivät kyenneet puhumaan. Järkyttyneistä kasvoista, kyynelistä ja veritahroista ymmärsimme, mistä oli kyse.

Pian laukaukset tulivat lähemmäs. Sammutimme valot ja kuiskailimme, jotta vaikuttaisi siltä, että luokka on tyhjä ja selviäisimme ehkä hengissä. Pelkäsimme kuollaksemme. Koulussa. Maailman turvallisimmassa paikassa.

Äidinkielen tunnilla olimme lukeneet Anne Fran-kin *Päiväkirjaa*. Piilossa luokan perällä ajattelin natsveja paennutta tyttöä ja hänen perhettään. Sitä, miltä heistä tuntui olla ullakolla piilossa kuukausitolkulla odottaen, että sota loppuisi ja natsit lopettaisivat vainonsa. Ajattelin sitä hetkeä, kun sotilaat tulevat etsimään Annea, ullakon ovi avautuu ja askeleet kuuluvat yhä lähempää. Kun vauvan itku, kissan huuto tai jokin muu arkipäiväinen ääni paljastaa perheen piilopaikan. Kun ovi avautuu.

Nostimme tyhjiä tuoleja ikkunoiden viereen. Jos ovi avautuisi, olisimme valmiina rikkomaan ikkunat ja hyp- päämään ulos. Se oli kuitenkin viimeinen vaihtoehto. Emme tienneet, kuinka selviäisimme pudotuksesta, ja alhaalla saattoi olla lisää luotisadetta. Tiesimme jo, että koulussa ammuttiin, mutta emme osanneet sanoa, oliko ampujia yksi vai useampia.

Emme pelänneet pelkästään luoteja. Muistan, että olin vihainen itselleni, koska rauhoituin hetkeksi, kun lukitsimme luokkamme oven ja patosimme sen eteen tavararöykkiön. Luulin, että oven – eli heikon kohdan – vahvistaminen pelastaisi meidät. Sitten ymmärsin, että pahin oli vasta edessä. Vaikkei ampuja tulisi takaisin, hän luultavasti viimeistelisi iskunsa polttamalla tai räjäyttämällä koko koulun. Tiesin, että Yhdysvaltojen koulusurmissa oli yritetty tehdä niin.

Me olimme jumissa, odottamassa pahinta. Odottamassa kuolemaa.

Aloin miettiä, kuinka kauan olisimme täällä. Laskin eväitä laukussani. Olin menossa koulun jälkeen taidekouluun tai balettitunnille, vaikka tietenkään en ollut enää. Kuinka voisin jakaa eväini ihmisille luokassa tasapuolisesti, kuinka saisin ne riittämään, jos olemme jumissa päiväkausia?

Olin lukenut uutisista Beslanin koulukaappauksesta. Yli 300 ihmistä kuoli, valtaosa lapsia. Oppilaat olivat panttivankeina koulussa kaksi vuorokautta, eivät-kä hyökkääjät antaneet vangeilleen ruokaa tai juomaa. Koulun liikuntasali, johon heidät vangittiin, oli ympäröity pommeilla.

Miten kauan me kestäisimme?

Sitten laukaukset kuuluivat viereisestä luokasta, jossa minulla oli ystäviä. Olin juuri nähnyt heidät välitunnilla. Pimeä luokkamme tuntui kauhuelokuvalta. Jotkut itkivät, jotkut heijasioivat itseään edes takaisin.

Olin paikallani hievahtamatta ja mietin jatkuvasti pako-
reittejä.

Laukausten seasta kuului paniikinomaista nuorten
tyttöjen huutoa. Kunnes tuli hiljaista.

Tiesin, että vaikka pääsisin ulos tästä luokasta, jou-
tuisin hautajaisiin – jos en omiini, niin ystäväieni.

Pian kuulumme taas jotakin. Lähestyviä askelia.

”Onko siellä ketään”, kuului huuto käytävältä. Mel-
kein vastasin ääneen, että ei ole.

”Tämä on vallankumous”, miesääni huusi, ”päästä-
kää sisään tai tulen väkisin ja tapan teistä jokaisen.”

Ikkunan vieressä seisova poika kohotti käsissään
olevaa tuolia. Nyrkit takoivat ovea ulkopuolelta, yrittä-
vät avata sitä, kahva heilui toivottomana. Huuto jatkui.
Luodit satoivat käytävällä puhtaasta raivosta. Pelosta,
ahdistuksesta.

Lopetin hengittämisen. Opettaja elehti kaikkia ole-
maan hiljaa, leikitään ettemme ole täällä, leikitään sai-
rasta piilosta. Olin varma, että ampuja aistii luokan vai-
notun tunteen, tietää, että olemme siellä.

Käytävällä luotien ääniä, juoksuaskelia, huutoa. Tu-
lee hiljaista.

Hiljaisuus sattuu korviin, eikä ulkoa kuulu enää mi-
tään. Ei yhtäkään ääntä. Ei elävää, eikä kuollutta.

HELSINKI, MARRASKUUN 8. 2007

Linda-Maria

Herätyskelloni soi. Se ääni katkaisi aina yölliset painajaiset mutta kertoi samalla, että todellinen painajainen oli vasta edessä. Minä tiesin odottaa painajaista joka päivä.

Napsautin vedenkeittimen päälle. Avasin pikapuuropussin ja tyhjensin hiutaleet lautaselle. Söin aamiaista televisiota katsellen. Sieltä tuli joka aamu kaakaomainos, jossa Stig Dogg lauloi vaikeudesta päättää kahden naisen väliltä, tumman suklaan ja vaalean vadelman.

Äiti toivotti hyvää koulupäivää, vaikka olimme jo vuosia tienneet, ettei sellaista ole olemassakaan. Puin päälleni, meikkasin ja laitoin hajuvettä. Muistan, miten turhulta hajuveden laittaminen tuntui. Miksi halusin tuoksua hyvältä paikassa, jonka haju oksetti minua. Miksi halusin pukea puhtaat vaatteet päälleni paikkaan, jossa koin kuitenkin itseni saastaiseksi. Miksi halusin meikata paikkaan, jossa minulle toisteltiin, että olin ruma ali-ihminen. Tavallinen yläastelaisen kouluaamu, siis.

Jo ala-asteella vihasin koulun hajua. Suurin osa kiusaajistani tuli perheistä, joihin kuului kaksi vanhempaa,

auto ja kalliit harrastukset. Silti vaikutti siltä, etteivät jotkut heistä koskaan peseytyneet. Hienhajua luokassa. Vahaliitujen tuoksu. Steiner-pedagogiikan mukaan alaluokilla sai käyttää vain muutamaa väriä, mutta kiusaajani olivat kärsimättömiä ja heidän vanhempansa ostivat heille samantien koko väripaletin. Ja skeittikengät. Virtuaalilemmikin. Dakine-repun. Kaiken, mitä minullakin olisi pitänyt olla, jotta olisin kuulunut joukkoon. Ja kun äitini joskus lopulta taipui ostamaan minulle jotakin, oli sekin kiusaajieni mielestä väärin: Dakine-reppuni oli väärän sävyinen ja skeittikenkäni feikit. Tätini jackrussellinterrieri ei ollut oikeasti jackrussell ja marsunikin oli hamsteri. Edes isäni ei ollut heidän mukaansa isäni, vaan olin leikannut lehdestä jonkun miesmallin kuvan.

Kun en oppinut matematiikkaa, olin kiusaajieni mielestä tyhmä. ”Ette olis sanonu. Oltais katottu, älyyks se!” sanoi opettaja, kun en osannut vastata kysymykseen, jonka vastaus luki taululla. Joku kovaääninen paljasti opettajan jujun, ja luokka remahti nauruun. Opettajaakin nauratti.

Kun en pärjännyt liikunnassa, olin vammainen. ”Yllätys, että Lindex oli viimeinen”, nauroivat kiusaajat juoksukisan jälkeen. He kutsuivat minua nimellä Lindex. Se oli enemmän leikkimielinen väännös nimestäni kuin haukkumanimi, mutta opin kyllä vihaamaan sitä, koska se tuli aina heidän suustaan.

Koska olin laiha, olin ällöttävä. Kerran kiusaajani esitti pyörtyvänsä liikuntatunnilla, kun hän näki luisevat

sääreni. ”Hyi vittu, miten sä voit olla noin laiha? Eiks teitä muita ällötä kattoo Lindexiä? Hyi helvetti, mua oksettaa.”

Kun kerroin omista kiinnostuksenkohteistani, olin outo. Se oli sana, jota kuulin kiusaajiltani eniten. Outo.

Silloinkin kun osasin jotain, oli se kiusaajieni mielestä väärin. Kun näin kuvan kuhankeittäjästä ja osasin kertoa linnun nimen, olin ihan saatanan idiootti. Kuvan eläinhän oli lintu eikä mikään kuhankeittäjä. Kun menin ruotsintunnilla kirjoittamaan oikean vastauksen taululle, opettaja ilmoitti, että vain häiriintyneet kirjoittavat takakenoon. ”Me ollaankin mietitty, mikä Lindexiä vaivaa!” hirnui kiusaajani.

Kun olin kohtelias, leikin aikuista. Kotona oppimani hyvät käytöstavat olivat teeskentelyä. Minun olisi pitänyt huutaa opettajalle ”Haista vittu!” niin kuin kiusaajani tekivät.

Haluni esiintyä oli huomionhakua. Lauluääneni ihan hirveä ja eläinrakkauteni lapsellista.

Kun tykkäsin tytöistä, olin oksettava lesbo.

Olin köyhä. Olin sairas. Olin kömpelö. Olin valehtelija. Olin varas. Olin ruma. Kun koulussa suunniteltiin Tuhkimo-näytelmää ja mietittiin roolituksia, kiusaajani huusi: ”Tuhkimo ei voi olla nätti! Lindex olis hyvä siihen rooliin.”

Porkkananpaloja vessanpönttöön. ”Syö sieltä!” Jääpalloja selkään koulumatkalla. Ala-asteella kiusaaminen oli harvoin fyysistä, eniten haavoittivat kommentit. Ja

katseet. Näkymätön hierarkia. Ulkopuolelle jättäminen, juoruilu ja haukkuminen. Se, mitä opettaja kutsui ”erimielisyyksiksi kavereiden kanssa”. Niin kuin siitä olisi ollut kyse, kun kiusaajat pitivät kokousta välitunnilla ja miettivät, voiko yhden kanssa olla vai jätetäänkö hänet ulkopuolelle. Kumpikaan lopputulos ei useinkaan ollut kannaltani hyvä. Joko olin yksin tai sitten porukassa, johon minut oli otettu vain säälistä. Kuulemaan kuiskutuksia, vastaillemaan kysymyksiin, kuten ”Miks sun äiti ei oo töissä?”, ”Miks sulla ei oo isää?”, ”Miten teillä on varaa vuokraan, jos sun äiti ei oo töissä?”, ”Miks sulla on tollanen reppu?”, ”Miks tuut aina meiän kaa, ku me haluttais olla kahestaan?”.

Mieleni pysyi kasassa melkein koko ala-asteen. Neljännellä luokalla kehoni alkoi pistää vastaan. Rytmihäiriöitä. Laihtumista. Paniikkihäiriön puhkeaminen. Neuroottisuutta.

Neljännän luokan kevätlukukaudella lähdin kesälomalle aiemmin kuin muut. Äiti piti minulle kotikoulua. Tehtävänäni oli kirjoittaa aine siitä, miksi en lähtenyt luokkaretkelle Viroon. Aineessa kerroin, kuinka paljon olisin halunnut kokea surua ja ikävää luokkaani kohtaan, kun he olivat niin kaukana minusta, mutta kuinka oikeasti tunsin olevani onnellinen, että välillämme oli kymmeniä kilometrejä.

Kuudennella luokalla suunniteltiin taas luokkaretkä. Opettaja pyysi meitä kirjoittamaan paperille sen oppilaan nimen, kenen kanssa ei haluaisi yöpyä samassa

huoneessa. Kun paperit oli kerätty, luokkatoverini riensu luokseni ilmoittamaan: ”Ainakin Johanna kirjoitti sun nimen.”

Me olimme olleet alemmilla luokilla Johannan kanssa hetken aikaa kavereita. Käyneet toistemme luona yökylässä, lukeneet yhdessä Tiina-kirjoja ja leikkineet pukeutumisleikkejä. Olimme suunnitelleet joulujuhliin yhteisen lauluesityksen, mutta kuultuaan sen Johannan äiti soitti minun äidilleni. ”Näin tyttöjen esityksen. Se on järkyttävän huono. Johanna ei tuollaista tule esittämään. Hänen mummonsakin on tulossa katsomaan! Johanna ei Lindan kanssa esiinny vaan yksin!”

Kaveruutemme loppui siihen, eikä Johanna ollut sen jälkeen osoittanut minulle kuin ylimielisiä katseita silloin tällöin. Hän kaveerasi kiusaajieni kanssa. Pojat tykkäsivät hänestä. Minä en sopinut kuvioon.

Hieman ennen kuin Johanna sitten oli osoittanut minulle huomiota kirjoittamalla nimeni paperiin, jotain oli naksautanut päässäni. Se oli tapahtunut Etolan kassalla, kun äiti oli pyytänyt, että kiittäisin myyjää. Sanoin kiittäneeni jo, mutta äiti ei ollut kuullut sitä. Kun äiti pyysi, että kiittäisin uudelleen, purskahdin raivoisaan itkuun. ”Miksi mun pitää aina olla muille kiltti ja kohtelias, miksei kukaan arvosta sitä? Miksi ne on mulle koulussa niin ilkeitä? Miksi ne saa käyttäytyä mua kohtaan miten tahansa, mutta mä en saisi puolustaa itseäni?”

En ollut enää se pikkutyttö, joka oli ollut kiusaajien kynnysmatto kuuden vuoden ajan. Joka ei koskaan

sanonut vastaan. Joka oli aina niin kiltti ja kohtelias. Joka käänsi aina toisen posken.

Kirjoitin Johannalle lapun ja sujautin sen hänen pulpettiinsa. Haukuin hänet pystyyn. En ollut koskaan aiemmin edes ajatellut ketään sanoilla, joita hänestä käytin. Mutta minä en kääntänyt enää toista poskea.

Sitten kaikki tapahtui nopeasti. Opettajan puhuttelu. Kriisipalaveri terveydenhoitajalla. Johannan vanhemmat, jotka vaativat julkista anteeksipyyntöä. Minut huomattiin vasta kun lakkasin kääntämästä toista poskea. Vasta silloin tuli kriisipalaveri. Ei koskaan niinä kertoina, kun äiti oli soittanut koululle ja kertonut, että minua kiusataan. ”Eivät nämä lapset kiusaa”, oli opettaja sanonut. ”Kaikki tämä tapahtuu vain Linda-Marian päässä.”

Ei. Kiusaaminen ei ollut tapahtunut Linda-Marian päässä, mutta jotain siellä oli tapahtunut. Se napsahdus. Aina sanotaan, ettei ihminen vain napsahda, ja se on totta. Sitä edeltää todella pitkä vaihe, jolloin napsahduksen voi vielä estää. Mutta itse napsahdus voi tapahtua yhtenä pienenä hetkenä. Vaikka siinä Etolan kassalla.

Matkalla kouluun nappasin lehtitelineestä ilmaislehden ja ehdin juuri ja juuri bussiin. Leimasin lippuni ja istuuduin penkille. Laskin viereeni paperikassin, jossa säilytin koulutarvikkeita. Ne eivät mahtuneet pieneen käsilaukkuuni. Sinne mahtui vain matkakortti, kännykkä, avaimet ja leikkiase.

Olin vaihtanut koulua Helsingistä Espooseen puoli-toista vuotta aiemmin. Kävin kahdeksatta luokkaa mutta pukeuduin kuin pieni aikuinen. Sihteeri, sanoi äiti lempeästi. Pukeuduin siisteihin paitoihin ja kangashousuihin. En ollut enää Lindex. Minulla ei ollut enää Dakine-reppua tai skeittikenkiä. En enää edes yrittänyt olla kuten muut. Sen se oli tehnyt. Se napsahdus.

Aika uudessa koulussa oli alkanut ihan mukavasti, kunnes olin huomannut, että luokkatoveriani kiusattiin. Tein niin kuin olisin halunnut itselleni tehtävän. Kerroin äidille. Äiti opettajalle. Kiusaaja ymmärsi minun kannelleen, ja minusta tuli uusi kohde. Kerroin taas äidille ja äiti taas opettajalle. Tämä yritti puuttua, mutta kiusaaja oli päättänyt tehdä elämästäni helvettiä.

Tee muille niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän, oli äiti opettanut jo ala-asteella. Etolan kassan jälkeen tuo lause oli kuitenkin vääristynyt. Kirjaimet olivat vaihtaneet paikkaa. Niitä oli tipahtanut pois ja tilalle tullut uusia. Elämänohjeessani sanottiin nyt ”muut tekevät sinulle niin kuin he haluavat itselleen tehtävän”.

Muut tekivät minulle pahaa. Mitä se siis tarkoitti?

Kyllä minä tiesin, mitä se tarkoitti. Minä olin tiennyt sen Etolan kassalta lähtien. Johannalle kirjoittamastani lapusta lähtien. Siitä lähtien, kun Janina tuli luokallemme ja Serafiina sai hänestä rikostoverin. Siitä lähtien, kun uudessa koulussa kiusaajani keksivät säännön, ettei kukaan saa enää puhua minulle. Siitä lähtien, kun hiljaiset mahdollistajat olivat hyväksyneet kiusaajien säännön.

Muistan aina sen ensimmäisen aamun, kun menin kouluun haamuna. Jos ne eivät puhu minulle, en minäkään puhu niille, päätin. Mutta pahinta oli, että vaikei minulle puhuttu, minut kyllä nähtiin. Minulle ei puhuttu, mutta minusta puhuttiin. Minun kuullen. Täysin häikäilemättä. Söin yksin ruokalassa, ne istuivat toisessa pöydässä. Ja tuijottivat. Puhuivat ja tuijottivat. Kattokaa sitä. Se näyttää niin surulliselta.

Joka päivä ruokatunnilla pelkäsin tekeväni jonkin virheen. Ja aina tein. Haarukasta putosi ruokaa, join oudosti. Syönnin jälkeen tökkäsin huulikiillon vahingossa hampaaseeni. Naurunremakka toisesta pöydästä. Kuka nyt hallitsisi omat liikkeensä suurennuslasin alla. Akvaariossa. Yksin BB-talossa, jota seurasivat vain kiusaajat.

Torstaina 8.11.2007 totaalista yksinäisyyttäni oli jatkunut vuosi ja yhdeksän päivää. Vuosi ja yhdeksän päivää valvovien silmien alla. Vuosi ja yhdeksän päivää oman pääni sisällä. Vuosi ja yhdeksän päivää siitä, kun Janina ja Serafiina olivat päättäneet muuttaa minut akvaariokalaksi.

Kaikki tämä tapahtuu vain Linda-Marian päässä.

Kun kokee tarpeeksi yksinäisyyttä ja vihaa, pään sisällä alkaa tapahtua kaikenlaista. Kun elää tarpeeksi pitkään akvaariossa, ei kuule enää ääniä lasin ulkopuolelta. Näkee osoittelevat sormet ja ilkkuvat kasvot, mutta veden läpi ne muuttavat muotoaan. Vääristyvät, niin kuin äidin elämänohjeet.

Muut tekevät sinulle niin kuin he haluavat itselleen tehtävän.

Vaikka luokkalaiseni eivät puhuneet minulle, enkä minä heille, vastasin kyllä koulun henkilökunnalle, jos joku sattui minulta jotain kysymään. Liikuntatunnilla pyysin, ettei minun tarvitsisi mennä muiden kanssa hiihtämään vaan saisin jäädä yksin koulun pihalle luistelemaan. Liikunnanopettaja varmaankin sääli minua koska suostui. Muistan, miltä tuntui liittää jäällä vapautta. Yksin. Ilman akvaarion lasiin koputtelevia tirkisteijöitä.

Joskus kasiluokan syksyllä, ennen marraskuun kahdeksatta päivää minulta ja Janinalta oli kysytty, millainen olisi unelmiemme koulu. Se oli jokin gallup koulun ilmapiirin parantamiseksi. Keskusteluun mentiin pareittain, ja meidät valittiin Janinan kanssa sattumalta pariksi.

”Sellainen, jossa saisi vain kiusata kaikkia”, vastasi Janina. Rehellisesti.

”Entä mitä Linda vastaa?”

En ollut kommunikoinut akvaariostani ulospäin vuoteen. Kun elää tarpeeksi pitkään akvaariossa, ei oikeastaan edes kuule enää ääniä lasin ulkopuolelta. Osoittelevat sormet ja ilkkuvat kasvot muuttavat muotoaan. Vääristyvät. Janina ilkkui lasin ulkopuolella vääristynein kasvoin.

”Linda, millainen olisi sun unelmien koulu?”

”Sellainen, missä kiusattu saisi päättää tavan, millä kiusaajat kuolee.”

Bussi nytkähti liikkeelle Kampin terminaalista. Avasin ilmaisjakelulehden. Tuijotin kuvaa ja otsikkoa. Olihan äiti maininnut tästä jo edellispäivänä, kun olin tullut koulusta. Mutta ei silloin vielä tiedetty näin paljon. Ei läheskään näin paljon.

Kaikki tämä tapahtuu vain Linda-Marian päässä.

Tuijotin Pekka-Eric Auvisen kuvaa ja jutun otsikkoa. Ei näköjään vain Linda-Marian.

Minä en ollut koskaan aiemmin kuullutkaan sanaa *kouluampuja*. Kun äiti oli kertonut siitä edellispäivänä, olin luullut, että kyseessä oli joku ulkopuolinen. Ja että ne oppilaat olivat pieniä lapsia. Olinhan minä jo varhaislapsuudestani asti tiennyt, että kuka tahansa saattoi olla vaarallinen. Aikuiset miehet saattoivat tehdä pahaa pienille lapsille.

Ensimmäinen mielikuvani kouluampujasta oli räjäjäinen, isokokoinen mies marssimassa kivääri kädessään kouluun, jonka hän oli valinnut kohteekseen sattumalta. Hän olisi voinut ampua vaikka päiväkodissa mutta oli jostakin syystä valinnut juuri sen pikkupaikkakunnan koulun.

Mutta lehdessä ei puhuttu kasvottomasta kiväärimiehestä. Luin ampujan nimen. Minunkin etunimesäni on väliviiva. Katsoin hänen kuvaansa. Vakava ilme. Musta paita, jossa oli valkoista tekstiä.

Minä en ollut tiennyt, että oli muitakin akvaarioita. Minä olin luullut olevani yksin. Minä olin luullut keksineeni sen itse. Minä olin luullut, ettei kukaan muu ollut edes ajatellut sellaista.

Yhdeksän kuollutta. Seitsemän oppilasta, rehtori ja terveydenhoitaja. Ajattelin oman kouluni terveydenhoitajaa. Häntä en ollut oikeastaan miettinyt. Enkä rehtoriakaan. Oikeastaan olin miettinyt vain Janinaa ja Serafinaa.

Muut tekevät sinulle niin kuin he haluavat itselleen tehtävän.

Leikkiase poltteli laukussani. Kuka 14-vuotias kantaa mukanaan leikkipyssyä? Omasta mielestäni olin liian vanha sellaiseen, mutta Suomen aselain mukaan liian nuori kantamaan oikeaa asetta. Puoli vuotta pitäisi vielä jaksaa. Leikkipyssyn kanssa sai harjoitella sitä ihaana tunnetta, kun avaa laukun takapulpetissa, eikä kukaan huomaa pyssyä. Kukaan ei tiedä, mitä minulla on laukussani. Eikä kukaan tietäisi silloinkaan, jos se olisi oikea.

”MINÄ JA LINDA-MARIA ’SELVISIMME’
KOULUSTA, MUTTA EMME HELPOLLA.
MEIHIN ON JÄÄNYT PYSYVIÄ JÄLKIÄ.
ME ’SELVISIMME’ MUTTA OLI LÄHELLÄ,
ETTÄ EMME OLISI SELVINNEET.”

Alviina Alametsä joutui kokemaan Jokelan koulusurmat
15-vuotiaana. Samanikäisenä Linda-Maria Roine haaveili
kouluampumisesta lopettaakseen kokemansa kiusaamisen.
Molemmille kouluväkivalta maksoi melkein hengen.

Kun Alametsä ja Roine kohtasivat, syntyi epätodennäköinen
mutta ainutlaatuinen ystävyys. Kumpikin on tehnyt tahollaan
ja tavallaan työtä kouluväkivallan ehkäisemiseksi.

Koulumustelmat on kahden valovoimaisen vaikuttajan
omakohtainen kirja koulukiusaamisesta, sen jättämistä jäljistä
ja siitä, miten väkivallan kierteestä voitaisiin päästä eroon.

ALVIINA ALAMETSÄ on europarlamentaarikko ja Helsingin
kaupunginvaltuutettu, joka on työskennellyt muun muassa
syrjinnän kitkemiseksi ja mielenterveyspalveluiden edistämiseksi.

LINDA-MARIA ROINE (nyk. Raninen) on Mercedes-nimellä esiintyvä
rap-artisti, joka tunnetaan myös palkituista kirjoistaan *Mercedes
Bentso – Ei koira muttei mieskään* (2019, yhdessä Venla Pystysen
kanssa) ja *Mercedes Bentso – Totuus ja tunnustus* (2020).

